

BARNERETTIGHETENE OG KLIMAENDRINGER

Barn rettigheter

Barn rettigheter gjelder alle barn og unge under 18 år. De kan ikke bli tatt fra deg og består blant annet av 42 artikler («regler») som er samlet i FNs barnekonvensjon. En konvensjon er en avtale mellom flere land og folk. Barn rettigheter skal sikre barn og unge en trygg oppvekst der de får mulighet til å utvikle seg, bruke evnene sine og si ifra og bli tatt på alvor i saker som angår dem.

Artiklene i barnekonvensjonen gir blant annet rett til skolegang, helsehjelp, lek og fritid, beskyttelse og informasjon. Myndighetene og de som bestemmer i et land, skal sørge for at rettighetene blir oppfylt. I Norge er FNs barnekonvensjon en del av norsk lov.

Klima

For at mennesker skal kunne overleve, dyrke mat, bo trygt og ha gode liv, må klimaet der de bor være egnet til det. Vi bruker ordet "klima" om det været vi forventer på et sted, avhengig av årstid. Forventningene våre baseres på hvordan været har vært der over lang tid – tretti år eller mer. Når vi opplever at gjennomsnittet av for eksempel temperatur, nedbør og vind har endret seg sammenlignet med for tretti år siden, snakker vi om klimaendringer.

Drivhusgasser

I løpet av jordklodens historie har klimaet endret seg flere ganger av naturlige årsaker. Vi har for eksempel hatt kalde istider, forårsaket av endringer i jordas bane rundt sola. Det har også vært varmere perioder, vanligvis fordi det har vært mer drivhusgasser i lufta. Drivhusgasser varmer opp jorda ved å "fange" noe av varmen fra sola. Dette kalles "drivhuseffekten". Uten drivhusgassene hadde gjennomsnittstemperaturen på jorda vært atten minusgrader. Karbondioksid (CO₂) er en av de viktigste drivhusgassene. Når mengden av CO₂ og andre drivhusgasser øker, forsterkes drivhuseffekten.

Menneskeskapte klimaendringer

De siste 150 åra har CO₂-nivået i lufta økt raskt. Samtidig har jorda blitt varmere. Planeten vår har blitt omtrent én grad varmere enn før den industrielle revolusjonen. Klimaforskere er enige om at oppvarmingen skyldes økningen i CO₂ (en klimagass) og andre drivhusgasser. Det er vi mennesker som har forårsaket denne økningen i CO₂, hovedsakelig fordi vi slipper ut CO₂ når vi brenner fossil energi (olje, gass og kull) og hugger ned regnskog. Vi opplever med andre ord menneskeskapte klimaendringer.

Les mer om

Barn rettigheter: www.unicef.no/skole/junior/barnrettigheter

Klima: www.snl.no/klima

Drivhusgasser: www.snl.no/drivhusgasser

Én grad varmere: www.cicero.oslo.no/no/posts/klima/kloden-er-blitt-n-grad-varmere-hva-saa

Klimaforskere: www.skepticalscience.com/global-warming-scientific-consensus.htm (engelsk)

Klimagass: www.snl.no/klimagasser

Klimaendringer og barns rettigheter

Klimaendringene truer barns rettigheter. At verden blir en grad eller to varmere kan høres lite ut, men det krever mye energi å varme opp en hel planet så mye. Oppvarmingen har også gått mye fortere enn det som er naturlig. Dette har gjort at klimasystemet har havnet i ubalanse. Faren for sterke stormer, skogbrann, tørke, flom og ekstrem nedbør øker, og havet stiger fordi isbreene smelter.

Dette kan gå utover barns rett til å overleve og ha en trygg oppvekst, særlig i de mest utsatte landene og de fattigste områdene. Naturkatastrofer kan gjøre at skoler og sykehus blir stengt, noe som kan true retten til utdanning og god helsehjelp. Det kan bli vanskeligere å dyrke mat og få tak i rent drikkevann mange steder, fordi været blir mer ustabil. Dette truer barns rett til å utvikle seg best mulig.

Ungdom kan skape forandring

Heldigvis har barn og unge også rett til å delta og si sin mening, og rett til å få informasjon om saker som angår dem. De siste åra har mange unge mennesker valgt å bruke den retten til å si fra til politikere som de synes har gjort for lite for å stoppe CO₂-utslippene, gjennom demonstrasjoner og skolestreiker.

Den svenske 15-åringen Greta Thunberg inspirerte en internasjonal klimatebevegelse da hun begynte å streike for klima hver fredag i 2018. Mange millioner mennesker har deltatt i klimamarkeringer over hele verden etter dette. Thunbergs budskap om at politikerne må lytte til klimaforskerne har nådd fram til mange verdensledere.

Mange ungdommer har også saksøkt både myndighetene og bedrifter, for å få dem til å kutte utslipp og slutte med fossil energi. I flere og flere rettsaker har ungdommene vunnet, slik at stater og oljeselskaper har blitt dømt til å ta større klimahensyn for framtida. Dette viser at ungdom som engasjerer seg og bruker retten til å delta, kan få til forandringer.

Din innsats betyr noe

Det er mange måter vi kan engasjere oss på hvis vi ønsker å gjøre en positiv forskjell for klima. Det er også forskjellige meninger blant politikerne om hvordan dette skal gjøres. I tillegg til å kreve handling fra de som bestemmer, kan vi gå foran som gode eksempler selv. Vi kan bidra til å redusere utslippene mye gjennom å endre forbruket. Vi kan for eksempel:

- Ta godt vare på tingene våre, så vi slipper å kjøpe så mye nytt.
- Kaste mindre mat, og spise mest grønnsaker og plantekost.
- Reise mest med sykkel, tog, buss og utslippsfrie kjøretøy.

Alle kan bidra på sin måte til å redusere utslipp og forurensning. Hvis vi samarbeider om å nå klimamålene, kan vi beskytte både jorda og barns rettigheter.

Les mer om

Hva klimaendringer betyr for barn: <https://bit.ly/3jyR0IU>

Klimatebevegelse: <https://fridaysforfuture.org/what-we-do/who-we-are/> (engelsk)

Rettsaker: <https://cnn.it/3qFXMrK> (engelsk)